

УДК 372.881.1

**THE SEARCH FOR WAYS TO SOLVE THE PROBLEM OF TRAINING
THE COMPETITIVE LANGUAGE PERSONALITY OF THE FUTURE
TEACHER IN THE CONDITIONS OF DIVERSIFYING EDUCATION**
**ПОШУК ШЛЯХІВ РОЗВ'ЯЗАННЯ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ
КОНКУРЕНТНОЗДАТНОЇ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТЬОГО ВЧИТЕЛЯ В
УМОВАХ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ ОСВІТИ**

Denisyuk T. / Денисюк Т.К.

Candidate of philological sciences / канд. філолог. наук,

Synyehub Y. / Синегуб Я.В.

*Candidate of philological sciences / канд. філолог. наук**Municipal Institution "Uman Taras Shevchenko Professional College
of Education and Humanities of Cherkasy Regional Council"**КЗ «Уманський гуманітарно-педагогічний фаховий коледж ім. Т.Г. Шевченка
Черкаської обласної ради»*

Анотація. У статті на основі аналізу наукових праць виокремлено умови диверсифікації освіти, що забезпечують ефективність управління процесом формування мовної особистості майбутнього вчителя-конкурентоздатного фахівця. розробка системи моніторингу конкурентоздатності мовної особистості майбутнього вчителя.

Ключові слова: диверсифікація, умови диверсифікації освіти, майбутні вчителі.

Вступ.

Зміни в суспільстві неможливі без системного реформування національної системи освіти. При цьому модернізаційні перетворення мають здійснюватись відповідно до загально цивілізаційних тенденцій розвитку національних освітніх систем. Зазначене свідчить про необхідність трансформації освіти в Україні з її орієнтацією на людину, на фундаментальні загальнолюдські цінності. Отже, потрібна модернізація та структурна перебудова системи вищої освіти і механізмів управління нею.

Основний текст.

Аналіз джерел з проблеми модернізації вищої освіти як закономірного соціокультурного процесу, наукових узагальнень з питань реформування та модернізації вищої освіти в Україні неможлива без її диверсифікації, що має забезпечити ефективність управління процесом формування мовної особистості майбутніх вчителів початкової школи.

Диверсифікація (від латин. *diversus* – різний і *facere* – робити) означає:

- розмаїття;
- різнобічний розвиток;
- розширення активності;
- вихід за межі основного змісту діяльності;
- розвиток напрямів діяльності [3].

Диверсифікацію визначають як:

- одночасний розвиток багатьох взаємопов'язаних педагогічних здібностей студентів;
- розширення інноваційних технологій в освіті;

- процес розширення асортименту освітніх послуг [2];
- широке розмаїття закладів освіти, освітніх програм і органів управління;
- впровадження різноманітних освітніх послуг;
- реалізація принципів альтернативності і варіативності;
- забезпечення якості освіти.

В. Ковальчук зазначає, що на виникнення диверсифікації освіти вплинули причини:

- створення великої кількості різнорідних освітніх послуг;
- зміна місця особистості у сфері освітніх послуг;
- розвиток конкуренції між вищими освітніми установами;
- зміна ролі вищої освіти в освітньому просторі, цілей освіти, процеси гуманізації і демократизації [1].

У філософсько-педагогічному аспекті процес диверсифікації освіти спрямований на:

- гуманізацію і демократизацію освітніх систем;
- формування нових життєвих установок мовної особистості;
- гуманізацію суспільно - економічних відносин, що вимагає переходу від технократичного підходу до орієнтації на розвиток мовної особистості вчителя;
- формування у вчителя самостійності, творчої активності;
- уміння орієнтуватися, приймати відповідальні рішення у нестандартних ситуаціях;
- досягнення максимально можливих результатів.

Отже, освіта в умовах диверсифікації стає рушійною силою економічного зростання держави, підвищення ефективності і конкурентоспроможності держави; фактором перетворення суспільства на відкриту, варіативну, діалогічну, толерантну систему, що забезпечує становлення майбутніх вчителів.

Диверсифікація вищої освіти розглядають за:

- рівнями освіти;
- типами освітніх установ;
- змістом освітніх програм;
- базової освіти;
- кваліфікаційними категоріями, що присвоюються;
- інноваційними формами, методами і засобами навчання;
- здійснюваним фінансуванням.

Дослідники І. Налетова, В. Оганесов, Н. Тверезовська, В. Сидоренко, М. Умрик, В. Корсунов виокремлюють *напрями диверсифікаційних освітніх процесів* на сучасному етапі:

- 1) модернізація змісту, педагогічних технологій підготовки майбутніх вчителів, системи управління якістю освіти;
- 2) розробка механізмів інтеграції закладів вищої освіти в соціально-економічне та соціально-педагогічне середовище;
- 3) удосконалення практичної спрямованості підготовки мовної особистості майбутніх вчителів відповідно потреб регіону;
- 4) розробка системи моніторингу педагогічного процесу;

- 5) проведення маркетингу ринку педагогічної праці, розробка способів реагування на його зміни;
- 6) постійне оновлення моделей соціального та професійного обліку майбутніх вчителів початкової школи відповідно соціального замовлення;
- 7) створення умов для формування нової типології освітніх установ, побудованих на засадах інтеграції освітніх структур і гнучкості освітніх форм;
- 8) соціальна адаптація студентів і викладачів до нестандартного, конструктивного мислення і поведження, усвідомлення і розвитку власного мовного досвіду.

Важливим елементом у диверсифікації вищої освіти є розвиток закладами вищої освіти додаткових освітніх послуг для студентів, які охоплюють напрями діяльності: вивчення іноземних мов; оволодіння комп'ютерними технологіями; розвиток мовно-комунікативної техніки спілкування тощо.

В умовах диверсифікації освіти стає реальною *можливість*:

- самостійності закладів вищої освіти у виборі освітньої стратегії для вільного самовизначення студентів;
- реалізації потреби у вияві активності;
- у досягненні успіху;
- особистісної відповідальності у формуванні власної конкурентоздатності;
- особистої свободи студентів;
- вибору професійної кар'єри тощо.

Під *диверсифікацією* розуміємо принцип розвитку інноваційної системи вищої освіти в сучасних соціально-економічних умовах. Реалізація даного принципу створює умови для модернізації системи управління якістю підготовки мовної особистості майбутнього вчителя, забезпеченого варіативними освітніми програмами з урахуванням індивідуальних можливостей, потреб і здібностей мовної особистості, формування мовно-комунікативних здібностей особистості, професійно і соціально мобільного та конкурентоздатного фахівця, затребуваного на ринку праці, організації системи працевлаштування випускників, забезпечення їх вторинною зайнятістю.

В. Івашковський зазначає, що основною умовою високоякісної підготовки майбутніх вчителів є створення сприятливого педагогічного клімату у закладах вищої освіти. На його думку, для встановлення оптимального педагогічного клімату слід враховувати: рівень готовності до сприйняття курсів, дисциплін, програм; готовність спрямовувати зусилля на нові види робіт; рівень мотивації навчання [1].

А. Хуторський вважає, що значний потенціал для формування конкурентоздатних фахівців несе зміст навчання [2].

І. Саратцева стверджує, що процес ефективного формування конкурентоздатності студентів в освітньому процесі закладу вищої освіти обумовлений педагогічними технологіями навчання, орієнтованих на розвиток

особистості, формування мовної культури майбутніх фахівців. Навчання має носити особистісно-орієнтований характер, бути спрямованим на розвиток мовних якостей особистості [2].

На думку С. Борисенко, розвиток мовно - комунікативних здібностей студентів здійснюється найбільш ефективно, якщо викладання фахових дисциплін буде спрямоване на особистісні структури майбутніх вчителів, організацію їх безперервної практичної підготовки протягом всього навчання [1] і включати інноваційні методи, засоби, форми навчання, які сприяють оволодінню операційною стороною діяльності, формуючи і розвиваючи професійну компетентність, здійснюють вплив на розвиток мовно - комунікативних здібностей особистості майбутнього вчителя та усвідомлення студентами значущості своєї майбутньої професії. Розвиток здійснюється самим студентом, роблячи його здатним до самозмін, самовиховання. Сформована потреба у самовихованні зможе забезпечити випускникам їх конкурентоздатність, успішну адаптацію на ринку, ефективне входження у професію.

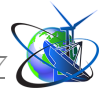
Л. Дудко [2] вважає, що одним із ефективних шляхів розв'язання проблеми підготовки конкурентоздатної мовної особистості майбутнього вчителя є впровадження особистісно-зорієнтованих технологій навчання, у центрі уваги яких – унікальна цілісна особистість, яка прагне до максимальної реалізації своїх можливостей, відкрита для сприймання нового досвіду, здатна на свідомий і відповідальний вибір у різноманітних професійних ситуаціях. Технології особистісної орієнтації ґрунтуються на застосуванні інноваційних методів навчання, які відповідають індивідуальним можливостям студента.

Отже, процес формування конкурентоздатних фахівців буде ефективним за умови диверсифікації освіти, що передбачає неперервну адаптацію навчальних програм і педагогічних технологій навчання до майбутніх потреб, підвищення адекватності вищої освіти перспективам соціально-економічного розвитку.

С. Хутинаєва зазначає, що орієнтація на використання у процесі підготовки мовної особистості майбутнього вчителя перспективної професіограми, спрямованої на зону найближчого професійного розвитку, вможливить комплексне та регульоване здійснення підготовки конкурентоздатних фахівців [3].

Сучасні технології підготовки конкурентоздатного майбутнього вчителя вимагають прогностичного моделювання особистості студента як майбутнього професіонала, що сприятиме не лише визначенню інваріантних, ідеалізованих параметрів мовної особистості та професійної діяльності, а й спостереженню за процесом його формування.

Метою практики є формування та розвиток у студентів професійного вміння приймати самостійні рішення, оволодіння інноваційними методами, формами навчання. За такого підходу студенти в період навчання у закладах вищої освіти отримують можливість набути професійно спрямовані мовні практичні уміння й навички, що сприятиме їх кращій адаптації у професійному конкурентному середовищі. Тому умовою диверсифікації професійної освіти є надання студентам можливостей постійно відновлювати мовні знання, навички

і вміння як в межах формальної, так неформальної та інформальної освіти.

Для молоді працюють Майстерні громадської активності, метою яких є адаптація європейського досвіду неформальної громадської освіти в Україні. Існує низка програм міжнародних обмінів, які передбачають розвиток толерантності та міжкультурного діалогу.

Інформальна освіта (informaleducation) є загальним терміном для освіти за межами стандартного освітнього середовища – індивідуальна пізнавальна діяльність, що супроводжує повсякденне життя, реалізується за рахунок власної активності індивідів в оточуючому культурно-освітньому середовищі; спілкування, читання, відвідування установ культури, подорожі, засоби масової інформації тощо [2]. При цьому людина перетворює освітні потенціали суспільства в дієві чинники свого розвитку.

Управління процесом формування мовної особистості майбутнього вчителя передбачає участь студентів у:

- тренінгах лідерства;
- комунікативних тренінгах;
- дискусійних клубах;
- професійних майстернях;
- комп'ютерних та мовних курсах;
- гуртки за інтересами;
- роботі ради молодих вчених;
- днях кар'єри;
- круглих столах;
- семінарах – практикумах;
- науково-практичних конференціях;
- ярмарках вакансій;
- конкурсах на заміщення вакантних посад за замовленням роботодавця;
- зустрічах з кращими випускниками закладу вищої освіти;
- участь у студентському самоврядуванні;
- відвідування культурних видовищних установ;
- самонавчання тощо.

Залучення студентів до вищезазначених видів діяльності сприяє розвитку у студентів громадянських навичок, виховання почуття причетності, солідарності, надає можливість самовдосконалення та виховання самооцінки, оптимального поєднання свободи і відповідальності, самостійного вибору часу, місця, тривалості навчання. Неформальні типи навчання можуть стати гідним доповненням до формування мовної особистості майбутнього вчителя.

Важливою складовою для вирішення завдань дослідження є розробка системи моніторингу конкурентоздатності мовної особистості майбутнього вчителя та аналіз і врахування його результатів.

Висновки.

Нами виокремлено умови диверсифікації освіти, що мають забезпечити ефективність управління процесом формування мовної особистості майбутнього вчителя початкової школи:

- ✓ адаптація навчальних програм та інноваційних технологій навчання до

- майбутніх професійних потреб, підвищення адекватності вищої освіти перспективам соціально-економічного розвитку;
- ✓ посилення практичної спрямованості підготовки мовної особистості майбутнього вчителя відповідно потреб регіону;
  - ✓ надання студентам можливостей постійно відновлювати мовні знання, навички і вміння у межах формальної, неформальної та інформальної освіти;
  - ✓ активна взаємодія з професійними партнерами, роботодавцями;
  - ✓ розробка системи моніторингу конкурентоздатності мовної особистості майбутнього вчителя;
  - ✓ практична реалізація умов процесу управління формуванням підготовки мовної особистості майбутнього вчителя та пошук нових підходів щодо освітніх стратегій у підготовці майбутніх фахівців.

Диверсифікація постає невід'ємним процесом освітньої системи в цілому, впливає на формування мовної особистості майбутнього вчителя.

Література:

1. Пащенко М.І. Інноваційні педагогічні технології: навчально-практичний посібник/ М.І.Пащенко. Умань: ПП Жовтий О., 2019. 269 с.
2. Козак Л. В. Структура та ознаки інноваційної професійної діяльності викладача вищого навчального закладу/Л.В. Козак //Педагогічний процес: теорія та практика. 2012. № 2. С. 50–60.
3. Микитюк С. О. Ресурсний підхід до професійної підготовки майбутнього вчителя [Текст]: моногр./ Сергій Микитюк; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. Харків: Іванченко І. С. [вид.], 2012. 342 с.: рис., табл. Бібліогр.: с. 298–342.

Literature:

1. M.I. Pashchenko Innovative pedagogical technologies: educational and practical manual / M. I. Pashchenko. Uman: PP Zhovtyi O., 2019. 269 p.
2. Kozak L. V. The structure and characteristics of the innovative professional activity of a teacher of a higher educational institution/L.V. Kozak //Pedagogical process: theory and practice. 2012. No. 2. P. 50–60.
3. Mykytyuk S. O. Resource approach to the professional training of the future teacher [Text]: monograph/ Serhii Mykytyuk; Hark. national ped. University named after H. S. Skovorody. Kharkiv: I. S. Ivanchenko [ed.], 2012. 342 p.: fig., table. Bibliography: p. 298–342.

Abstract. The article, based on the analysis of scientific works, singles out the conditions of diversification of education, which ensure the effectiveness of managing the process of formation of the language personality of the future teacher-competitive specialist. development of a system for monitoring the competitiveness of the language personality of the future teacher.

Key words: diversification, terms of education diversification, formation of competitive specialists.